

Nieuwsbrief

Jaargang 20
Juli 2023

In dit nummer:

- Column van de voorzitter
- Stelt zich voor

Doelstelling

De SBKG Midden- en Oost Nederland stelt zich ten doel binnen de provincies Gelderland, Overijssel, Flevoland en Utrecht kerkrentmeesters behulpzaam te zijn in zaken van restauratie, herstel en onderhoud van gebouwen en hun interieur (waaronder orgels) in de meest ruime zin van het woord. Ook andere gezindten/eigenaren kunnen gebruik maken van onze diensten.

Wist u dat:

- op www.cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/veilig-erfgoed/veiligheidszorg/brand staat veel informatie over dit thema
- de kennisbank van de VKB u gewijs maakt: <https://www.kerkrentmeester.nl/kennisbank/>
- en ook op www.cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/duurzaamheid/energicrisis-en-erfgoed

Wilt u meer informatie, belt u ons, wij staan u graag te woord!

Stichting Behoud Kerkelijke Gebouwen in Midden- en Oost-Nederland:
Bouw bureau (SBKG MON)
Nieuwe Deventerweg 31
8014 AC Zwolle
06.2120.8452 (Th.W. Verboom)
06 2112 4310 (G.F. Tutert)
06.1106.0365 (M. Nijland;
aanwezig op di. en do.)
e-mail: info@sbkg.nl
internet: www.sbkg.nl

Secretariaat:

Kievit 44
7462 ZJ RIJSSEN
0548-521432 of 06.5124.1123
e-mail : secre.sbkg@outlook.com

Column

Recent verscheen het boek met de titel "De toekomst van het verleden". Het is geschreven door Thijs Wersteijn, hoogleraar kunstgeschiedenis aan de universiteit Utrecht. Hij beschrijft o.a. de situatie van Nederlandse oude gebouwen, van cultureel belang tegen de achtergrond van de klimaatverandering. Bijna een derde van de Nederlandse rijksmonumenten lopen gevaar. Daarvan worden er 6000 bedreigd door overstromingsgevaar en 12000 maken kans op schade aan de houten fundering en 1000 krijgen te maken met bodemdaling.

Eeuwenlang klinkt de bodem met ongeveer een centimeter per jaar in. Daarnaast spelen droogte en extreme regenval een rol. Zo liep de Barbarakerk in Valkenburg twee jaar geleden onder water. Dat zal zo'n vaart niet lopen, zult u wellicht denken. Toch is het iets om even bij stil te staan. Op langere termijn kan de klimaatverandering een bedreiging vormen voor het cultureel erfgoed.

Daarom zet de SBKG MON zich in voor het behoud daarvan. Het bestuur doet dat als vrijwilliger, sinds kort ondersteund door twee nieuwe professionals: Theo Verboom en Mieke Nijland. Theo treedt voor 32 uur bij ons in dienst en Mieke is gedetacheerd vanuit de SBKG Noord-Nederland bij ons. Ik heet hen beiden hartelijk welkom en wens hen heel veel plezier en enthousiasme toe in hun nieuwe werkkring. Zij stellen zichzelf kort voor elders in deze Nieuwsbrief. Zij gaan samen met Gert Tutert het nieuwe team vormen. U mag hen altijd bellen voor een gesprek of een afspraak. Mieke zal zich vooral ook bezighouden met het leggen van contacten met colleges van kerkrentmeesters in Utrecht. Ongeveer 50 colleges uit het 'Utrechtse' hebben zich inmiddels aangemeld als donateur van de SBKG MON. Ook hen heet ik van harte welkom en dank hen voor getoonde betrokkenheid bij de stichting.

Ik eindig met een woord van de op paasmorgen overleden theoloog en dichter Huub Oosterhuis uit Lied 276:

Zomaar een dak boven wat hoofden,
deur die naar stilte openstaat.
Muren van huid, ramen als ogen,
speurend naar hoop en dageraad.
Huis dat levend lichaam wordt
als wij er binnen gaan
om recht voor God te staan.

Aat de Jonge, voorzitter

De opkomende mensen van het bouwbureau stellen zich voor:

1. Stel je zelf kort voor. Waar ben je geboren? Hoe oud ben je? Waar woon je?

Theo Verboom is mijn naam sinds 1969. Geboren in Delft, maar getogen in Zwolle.

Ik ben getrouwd met Susanne en wij hebben samen 4 kinderen.

2. Waarom solliciteerde je naar een functie bij de SBKG MON?

De SBKG ken ik al vele jaren via Gert Tutert, waarvoor ik restauratieopdrachten heb uitgevoerd als glazenier.

De vacature zie ik als het antwoord op mijn zoektocht. Ik zat afgelopen periode in een overdenking hoe ik zou kunnen switchen naar een rol waar meer het adviserende karakter tot z'n recht zou kunnen komen.

3. Wat heb je met historische monumentale kerkgebouwen?

Ik denk dat mijn geboortestad Delft de interesse in mij heeft gelegd. In mijn archief heb ik nog pentekeningen liggen die ik gemaakt heb als tiener. Daar is de combinatie met aquarelleren bijgekomen. Wat mij bij een kerkgebouw zo aanspreekt, zijn toch de onderdelen en vormen die de historie van het gebouw vertellen.

4. Welke deskundigheid breng je mee?

Van huis uit heb ik technisch inzicht en brede interesse voor restaureren.

Ruim twintig jaar heb ik een professioneel glasatelier waar ik de disciplines beheers van het vervaardigen en restaureren van Glas-in-lood, brandschilderen en ook versmelten van glas. Ik heb mij ook bekwaamd in historische glassoorten. Voorheen kwam ik uit het (restauratie)schildersvak.

5. Waar ga je je speciaal mee bezighouden in je nieuwe rol?

Naast de werkzaamheden die van mij worden verlangd, zie ik ook voor mij een rol om het gezicht van SBKG MON toekomstbestendig te maken.

6. Wat vind je de grootste uitdaging voor de SBKG MON?

Dat het als geheel stabiliseert en moderniseert, waardoor we kunnen bouwen voor de toekomst, zowel voor de SBKG MON als het behoud van prachtige kerkgebouwen.

1. Wie is Mieke Nijland?

Ik ben 54 jaar en geboren in Overdinkel. Mijn jeugd bracht ik door in het nijvere Twente. Na mijn studie facilitaire dienstverlening in Deventer heb ik op verschillende plekken in Nederland gewoond en gewerkt. Nu woon ik al bijna 10 jaar in Grou.

2. Waarom solliciteerde je bij de SBKG MON?

Op eigen initiatief heb ik de SBKG MON benaderd. Nu werk ik bij een vergelijkbare stichting in Noord-Nederland en wilde graag eens verder kijken en open staan voor nieuwe ideeën en mensen. De laatsten brengen nieuwe inspiratie. Voor twee dagen per week word ik gedetacheerd bij de SBKG MON.

3. Wat heb je met historische monumentale kerkgebouwen?

Zij hebben iets waardevols te vertellen en als je luistert naar die verhalen dan gaat het gebouw leven, wordt tastbaarder en je krijgt er gevoel bij. In mijn werk is het van belang de betekenis van erfgoed te begrijpen.

4. Welke deskundigheid breng je mee?

Ik heb ervaring in fondsenwerving en het plegen van acquisitie. Daarnaast is het reilen en zeilen van een adviesbureau mij op het lijf geschreven.

5. Waar ga je je in de nieuwe rol mee bezig houden?

Ik denk dat ik veel tijd ga besteden aan het leggen van contacten in Utrecht. Daarnaast ga ik de bestaande relaties van de SBKG MON benaderen. De interne organisatie behoeft de nodige aandacht en zoals gezegd de fondsenwerving en het benutten van subsidiekansen.

6. Wat vind je de grootste uitdaging waar de SBKG MON voor staat?

Het kerkenlandschap is voortdurend in beweging en daar zullen we als organisatie op moeten inspelen. De uitdaging is dan telkens de juiste keuzes te maken. Daaraan zal ik graag een bijdrage leveren.

Beurs Monument 2023:

De beurs Monument is weer voorbij. Gedurende 3 dagen waren de Brabanthallen in Den Bosch het decor van de ontwikkelingen op het gebied van verduurzaming, onderhoud en behoud van monumenten. Aandacht was er, naast de lezingen, voor het praktisch tonen hoe verduurzaming in onze monumenten kan worden toegepast.

Waarom zou je een dergelijke beurs bezoeken? Beheerders van kerken en kerkelijke gebouwen, al dan niet monumentaal, kunnen er o.a. inspiratie opdoen over het verduurzamen van hun gebouwen. In de huidige tijd een hot item.

Ook de eigenaren van niet-monumentale gebouwen kunnen inspiratie opdoen bij de gelijktijdig plaatsvindende beurzen op het gebied van Renovatie, Transformatie en Houtbouw. Ook toekomstgericht en circulair bouwen kregen de nodige aandacht.

De diverse programma's gaven een getrouw beeld van wat er momenteel speelt op het gebied van verduurzaming.

Hebt u vragen met betrekking tot verduurzaming, kostenbesparing en functionaliteit, benader dan het bouw bureau.

VKB Utrecht en nieuwe donateurs

Op 17 april waren we met twee bestuursleden aanwezig bij een bijeenkomst van de VKB Utrecht. De opkomst van de kerkrentmeesters was gering. Niettemin hebben wij ons daar gepresenteerd als SBKG MON en onze diensten aangeboden. Dat bleek hard nodig omdat diverse kerkrentmeesters niet bekend waren met het fenomeen SBKG.

Heel positief waarderen we het dat er inmiddels zo'n 50 colleges zich hebben aangemeld als donateur van onze stichting. Heel hartelijk welkom.

Monumentenwacht Overijssel en Flevoland

Na de gesprekken met de monumentenwachten van Gelderland en Utrecht volgde in mei ook een overleg op bestuursniveau met de Monumentenwacht Overijssel en Flevoland.

We ontmoetten elkaar op hun kantoor in Dalfsen, maakten kennis en wisselden ervaringen uit. We spraken af dat, mits de opdrachtgever daarmee instemt, Monumentenwacht Overijssel de door haar uitgebrachte inspectierapporten over kerkgebouwen doorstuurt aan het bouw bureau van de SBKG MON. Dit is voor ons van belang om de staat van onderhoud te kunnen beoordelen en daarover met het betreffende kerkbestuur te spreken. Bij monumentale gebouwen vooral van belang voor het aanvragen van subsidie. Vergelijkbare afspraken hebben we ook met de Monumentenwachten van Gelderland en Utrecht.

Subsidies & Fondsen

SIM staat voor Subsidieregeling Instandhouding Monumenten. Deze subsidieregeling van de Rijksoverheid richt zich op onderhoud en klein herstel waarmee verval van rijksmonumenten kan worden voorkomen.

Het bouw bureau treft intussen al weer de voorbereidingen voor de nieuwe ronde SIM-aanvragen voor de periode 2025-2030. Kerkeigenaren, zover bij ons bekend, die in aanmerking komen, ontvangen hierover op korte termijn een berichtje van ons.

Wanneer u twijfelt of u in aanmerking komt of u wilt meer weten over de SIM of andere subsidiemogelijkheden, neem gerust contact op met het bouw bureau.

Fondsenwerving kan een mogelijke oplossing bieden wanneer u financiële middelen nodig hebt om uw project te realiseren.

We bekijken eerst of uw project kans tot slagen heeft en of er ook fondsen zijn die uw project zouden kunnen ondersteunen. Ieder fonds heeft namelijk zijn eigen specifieke doelstellingen, voorwaarden en thema's en daar moet uw projectplan wel goed bij aansluiten.

Belangrijk is een goed ingekaderd plan en om ons vroegtijdig en ruim voor aanvang van de uitvoering van het project in te schakelen zodat we gezamenlijk de verschillende mogelijkheden kunnen doornemen.

Voor meer informatie of het plannen van een vrijblijvende afspraak, kunt u contact opnemen met het bouwbuero.

Begraafplaatsen

Begraafplaatsen hebben waardevolle betekenissen. Ze zijn een plek om de doden te begraven, met graftekens die de herinnering levendig houden. Hun karakter wordt bepaald door fauna en flora, beeldhouwkunst, landschapsarchitectuur en dichtkunst en een geschiedenis die vaak teruggaat tot de 18e en 19e eeuw, soms zelfs nog ouder.

Omheiningen zijn zeer typerend voor begraafplaatsen: ze markeren de scheiding tussen privé en openbaar goed of vormen een buffer tussen niveaus. Ze bestaan uit heggen, metalen hekken of hof- en/of keermuren van metselwerk. Ook komt het voor dat de afscheiding bestaat uit een sloot of een gracht.

Helaas wordt dit erfgoed meer en meer bedreigd. Denk daarbij aan onvoldoende geldelijke middelen, verwaarlozing en vandalisme.

Verwaarlozing

Een begraafplaats kan te maken hebben met verschillende soorten van verwaarlozing. Onvoldoende of verkeerd onderhoud kan hun beleving sterk aantasten. Of door een verkeerde keuze van materialen bij heraanleg.

Bij het verwijderen en opruimen van grafpercelen kan een schat aan informatie verloren gaan. Zeker als de grafmonumenten onvoldoende gedocumenteerd zijn. Ook als dat grafteken zelf niet bijzonder waardevol was. Gedenktekens vertellen immers niet alleen iets over de mensen die in die gemeenschap geleefd hebben, ze zijn ook interessant voor de sociologische en kunsthistorische geschiedenis van die gemeenschap.

Onderhoud en beheer

In het eerste geval dient de huidige situatie vastgelegd te worden. Documentatiegegevens van de ligging, stenen, opschrift en graftekens dienen hierin vastgelegd te worden. Een dergelijke inventarisatie is een

nulmeting: latere inspecties kunnen steeds met deze basisgegevens vergeleken worden. Kleinere en /of grotere herstelwerken mogen hierin niet ontbreken. In de meeste gevallen volstaat regelmatig onderhoud, eventueel aangevuld met kleine werken om de graftekens te bewaren voor de toekomst. Consolidatie en restauratie gaan een stap verder. Consolidatie omvat een éénmalige hersteloperatie om verdere structurele aantasting van het monument of een deel ervan te voorkomen. Voor de stabiliteit is het soms nodig

om bepaalde grafmonumenten een ondersteunende constructie te geven.

Besluit

Zowel begraafplaatsen in hun geheel, alsook afzonderlijke graftekens zijn onderhevig aan verwerking en veroudering en hebben onderhoud nodig om de tand des tijds zo goed mogelijk te doorstaan.

Ook hierbij kan de SBKG MON u behulpzaam zijn.